

כיצד אנו יכולים לספק טיפול רפואי טוב יותר לאנשים עם לקות אינטלקטואלית?

Simone Reppermund*, Janelle Weise, Rachael Cvejic, Julian Trollor,
on behalf of The Department of Developmental Disability Neuropsychiatry (3DN)

המחלקה לנורופסיכיאטריה של התפתחות לקויות, אוניברסיטת ניו סאות' ויילס, סידני, ניו סאות' ויילס, אוסטרליה

סוקרת צעירה

HELENA
גיל: 15

לאנשים עם לקות אינטלקטואלית יש אינטליגנציה נמוכה יותר מאחרים, וקשה להם לבצע פעולות הכרחיות לחיי היומיום, כמו לתקשר או לטפל בעצמם. ישנן רמות שונות של לקות אינטלקטואלית, מקלה לחמורה ושורשית. אנשים עם לקות אינטלקטואלית חווים הרבה פעמים בעיות בריאותיות, אולם לא קל להם לקבל טיפול רפואי טוב. קשה להם להבין את השפה המורכבת שהרבה רופאים מומחי בריאות אחרים משתמשים בה. מרבית ממומחי הבריאות מעולם לא למדו כיצד לטפל באנשים עם לקות אינטלקטואלית, והם לא בטוחים מתי הם מטפלים באדם עם לקות אינטלקטואלית. שירותי לקויות ושירותי בריאות צריכים לעבוד יחד כצוות. טיפול בריאותי טוב יותר עבור אנשים עם לקות אינטלקטואלית הוא חשוב, כדי שפחות אנשים ימותו בגלל שלא קיבלו את הטיפול הרפואי שהם היו זקוקים לו.

מהי לקות אינטלקטואלית?

לכולנו יש דברים שאנו טובים בהם ודברים שאנו עשויים להזדקק לסיוע בהם. אותו הדבר נכון גם לגבי אנשים עם **לקות אינטלקטואלית**. לאנשים עם לקות אינטלקטואלית יש **אינטליגנציה** נמוכה יותר, הם לומדים לאט יותר מאנשים אחרים בגילם, ויש להם עיכובים בהתפתחות. הם יכולים לחוות בעיות ב:

- חשיבה
- זיכרון של דברים
- דיבור והקשבה
- תנועה במרחב (כמו הליכה או ריצה)
- שליטה ברגשות שלהם
- טיפול בעצמם (למשל התקלחות, התלבשות ואכילה).

עבור אנשים עם לקות אינטלקטואלית, הבעיות האלה מתחילות להתרחש בילדות, או לפני שהם מגיעים לגיל 18. בגלל הבעיות האלה, אנשים עם לקות אינטלקטואלית יכולים להזדקק לעזרה רבה יותר בבית הספר, בעבודה, או בבית. מידת הסיוע שהם זקוקים לו תלויה ברמת הלקות האינטלקטואלית.

לעיתים, לקות אינטלקטואלית יכולה להיות לקות שקופה. עבור אנשים עם לקויות אינטלקטואליות קלות, אנשים אחרים עשויים שלא להבחין מייד בלקות האינטלקטואלית. אפילו אותם האנשים שהלקויות האינטלקטואליות שלהם לא נראות מבחוץ, עדיין מתמודדים עם אתגרים בפעילויות היומיום שלהם, ועשויים להזדקק לתמיכה נוספת.

מהן הרמות של לקות אינטלקטואלית?

ישנן רמות שונות של לקות אינטלקטואלית: קלה, בינונית, חמורה ומוחלטת (ראו איור 1). אתם עשויים להכיר מישהו עם תסמונת דאון, שהיא המקור הגנטי השכיח ביותר ללקות אינטלקטואלית. בדרך כלל, לאנשים עם תסמונת דאון יש לקות אינטלקטואלית קלה או בינונית. בסביבות 85% מהאנשים עם לקות אינטלקטואלית הם בעלי לקות קלה. הרבה אנשים עם לקות אינטלקטואלית קלה יכולים ללכת לבתי ספר רגילים, להתקבל לעבודות ולחיות חיים עצמאיים. אנשים עם לקויות אינטלקטואליות בינוניות זקוקים לעזרה רבה יותר עם תכנון וארגון חייהם. הם עשויים להזדקק לסיוע בתקשורת, באמצעות שימוש בתמונות או בכלי תקשורת אחרים. לעיתים קרובות הם חיים עם בני משפחה, או בבתי עם אנשים שמסייעים להם עם דברים כמו ניהול הכסף שלהם. אנשים עם לקויות אינטלקטואליות חמורות או מוחלטות זקוקים לתמיכה רבה, והם אינם מסוגלים לחיות לבד. הם עלולים גם לא להיות מסוגלים לְדַבֵּר, ועשויים לתקשר באמצעות הבעות פנים או מחוות פשוטות. הם זקוקים לסיוע עם כל הכישורים הבסיסיים כמו התלבשות, הליכה לשירותים ואכילה, והם חיים עם אנשים שמסייעים להם ודואגים להם כל הזמן.

לקות אינטלקטואלית (Intellectual Disability)

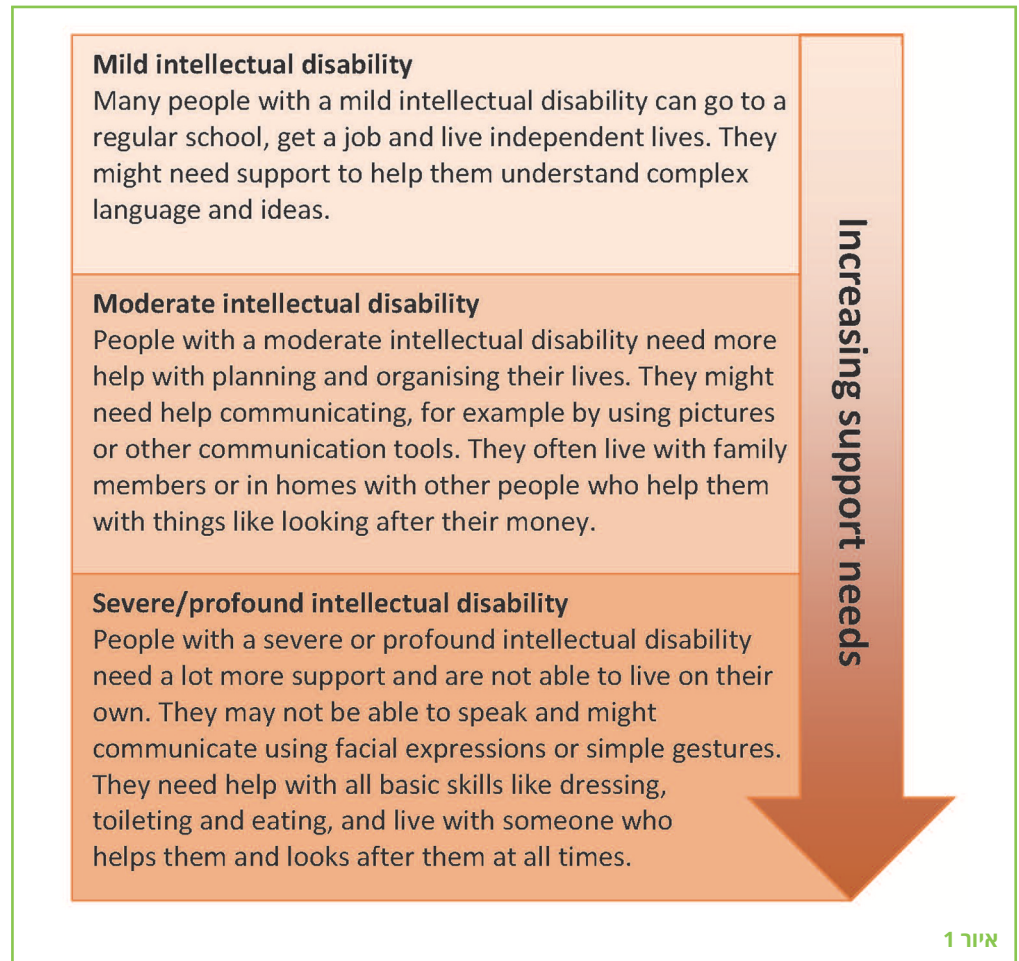
לקות נירה-התפתחותית שמאופיינת על-ידי כשלים בתפקוד אינטלקטואלי ואדפטיבי (לדוגמה, חיים עצמאיים), ומתחילה בגיל ילדות.

אינטליגנציה (Intelligence)

היכולת לפתרון בעיות, תכנון למידה והבנה של מושגים מופשטים והסתגלות למצבים חדשים.

איור 1

רמות של לקויות אינטלקטואליות, וצורכי התמיכה ברמות השונות. לקות קלה: רוב האנשים יוכלו ללכת לבית ספר רגיל, לעבוד בעבודה רגילה ולחיות חיים עצמאיים. הם עשויים להצטרך עזרה בהבנת תכנים מורכבים או שפות. לקות בינונית: אנשים אלו יצטרכו עזרה בניהול חייהם, לדוגמה יתקשו באמצעות תמונות. לרוב הם יגורו עם בני משפחה או עם אנשים אחרים שיעזרו להם לנהל את כספם. לקות חמורה: אנשים אלו אינם מסוגלים לחיות לבדם ויגורו עם מישהו שסייע להם כל הזמן. קיימת אפשרות שהם לא יוכלו לדבר ומתקשים באמצעות הבעות פנים ו/או מחוות. הם נזקקים לעזרה בדברים בסיסיים כמו שירותים ואכילה.

מה גורם ללקות אינטלקטואלית?

ישנם כמה דברים שיכולים לגרום לבן אדם להיות עם לקות אינטלקטואלית. זה יכול לכלול תנאים גנטיים כמו תסמונת דאון, בעיות במהלך היריון או לידה, פגיעה במוח, או זיהום או מחלה. לעיתים הגורם ללקות האינטלקטואלית של בן אדם יכול שלא להיות ידוע.

בעיות בריאות אצל אנשים עם לקות אינטלקטואלית

להרבה אנשים עם לקות אינטלקטואלית יש בעיות רפואיות רבות (ראו איור 2). הבעיות האלה יכולות להיות בעיות בריאותיות כמו:

- בעיות לב
- השמנת יתר
- בעיות דנטליות
- בעיות בראייה או בשמיעה
- פגיעות (כמו למשל שברים)

איור 2

להרבה אנשים עם לקויות אינטלקטואליות יש גם בעיות בריאות פיזיות/ נפשיות, יותר מאשר לאוכלוסייה הכללית.

האנשים האלה גם יכולים לסבול מבעיות נפשיות כמו למשל:

- דיכאון (תחושה של עצב, אנרגיות נמוכות או תחושות מסִכְנֹת במרבית הזמן, וחוסר עניין בפעילויות שנהגו לעניין בעבר)
- חרדה (חוסר היכולת להפסיק לדאוג מדברים, חשיבה על מצבים באופן גרוע הרבה יותר מאיך שהם בפועל, חוויית פחד אינטנסיבי לגבי דברים או מצבים, או מחשבות בלתי רצויות חוזרות ונשנות)

- פסיכזנה (אמונה או תחושה שדברים אינם אמיתיים, לדוגמה ראייה או שמיעה של משהו שלא נמצא שם)

לאנשים עם לקות אינטלקטואלית יש יותר בעיות בריאותיות מלאנשים ללא לקות אינטלקטואלית, וגם יש להם סיכון כפול לחוות בעיות נפשיות [1, 2].

להרבה אנשים עם לקות אינטלקטואלית יש יותר מבעיה פיזית או נפשית אחת, והם זקוקים לסיוע מסוגים שונים של רופאים ומומחי בריאות אחרים. בשל השיעורים הגבוהים של בעיות פיזיות ונפשיות, אנשים עם לקות אינטלקטואלית הרבה פעמים מתים בגיל צעיר יותר מאנשים שאין להם לקות אינטלקטואלית. אחד מהמחקרים שלנו הראה שבממוצע אנשים עם לקות אינטלקטואלית חיו עד גיל 54, בעוד שאנשים ללא לקות אינטלקטואלית חיו עד סביבות הגיל 81 [3]. הרבה אנשים עם לקות אינטלקטואלית מתו בגלל שהם לא קיבלו את הטיפול הרפואי הטוב ביותר.

שירותי בריאות (Healthcare)

אספקה של שירותי בריאות על-ידי מספקים כמו רופאי משפחה, מומחים רפואיים, עובדי בריאות מוסמכים ואנשי סיעוד כדי לתחזק או לשפר את הרווחה הפיזית והנפשית.

מדוע קשה יותר לאנשים עם לקות אינטלקטואלית לקבל טיפול רפואי טוב?

יכול להיות קשה לאנשים עם לקות אינטלקטואלית למצוא מידע על הבריאות שלהם שהם יכולים להבין. הם יכולים גם להתקשות ללכת לרופא. רופאים רבים לא יודעים כיצד לדבר עם אדם שיש לו לקות אינטלקטואלית. מרבית הרופאים מעולם לא למדו לטפל באנשים עם לקות אינטלקטואלית, כך שרופאים אינם בטוחים כשהם מטפלים באדם עם לקות אינטלקטואלית [4, 5]. עלול להיות קשה לרופאים למצוא איזה סוג של בעיות בריאותיות יש לאדם עם לקות אינטלקטואלית, במיוחד אם אנשים אלה אינם יכולים לדבר. הרבה רופאים עשויים לחשוב שהאדם מרגיש או מתנהג בדרך מסוימת מאחר שיש לו לקות אינטלקטואלית, במקום להבין שיש לו בעיה פיזית או נפשית. אנשים עם לקות אינטלקטואלית לעיתים קרובות לא יכולים להגיד לרופאים מה הבעיה שלהם, ולעיתים קרובות יש להם כמה בעיות בריאותיות במקביל, מה שיכול להיות מורכב לטיפול. לעיתים, שירותי בריאות לא יכולים לסייע לאנשים עם לקות אינטלקטואלית, והם צריכים ללכת למקום אחר לקבלת סיוע. זו בעיה רצינית, מאחר שכל אדם שנהיה חולה צריך להיות מסוגל לקבל סיוע בקלות.

מה אנו צריכים לעשות כדי שאנשים עם לקות אינטלקטואלית יוכלו לקבל טיפול רפואי טוב?

אנשים עם לקות אינטלקטואלית, המשפחות והמטפלים שלהם, ואנשים אחרים שתומכים בהם (כמו למשל רופאים), כולם מסכימים שצריך לשפר את הגישה לשירותי בריאות ולטיפולם עבור אנשים עם לקות אינטלקטואלית. החוקרים שלנו דיברו עם אנשים על מה מומחי בריאות צריכים לעשות כך שאנשים עם לקות אינטלקטואלית יקבלו טיפול רפואי טוב (ראו איור 3).

האנשים שרואיינו אמרו שחשוב שמומחי בריאות ילמדו כיצד לתקשר עם אנשים בעלי לקות אינטלקטואלית וכיצד לטפל בהם. נוסף על כך מומחי בריאות צריכים לוודא שאדם עם לקות אינטלקטואלית מבין את המידע שהרופאים מספקים, והוא נתמך בקבלת החלטות לגבי

איור 3

מה מומחי בריאות צריכים לעשות כדי לשפר את הגישה לשירותי הבריאות? לודא שהאדם מבין את המידע שניתן לו, לדבר באופן שהאדם יבין, לתקשר עם האדם ומשפחתו, לבקש עזרה כשלא בטוחים כיצד ניתן לסייע, לתמוך באדם בקבלת החלטות, לחשוב על צרכי האדם לפני הפגישה איתו.

איור 3

הבריאות שלו. לעיתים קרובות, מידע על בעיות בריאות נכתב בשפה מורכבת שאנשים עם לקות אינטלקטואלית אינם מסוגלים להבין. זה יכול לסייע אם רופאים ומספקי שירותי בריאות אחרים יכתבו את המידע בשפה פשוטה. **שירותי לקויות** ושירותי בריאות צריכים לעבוד יחד כצוות. שיפור טיפולי הבריאות עבור אנשים עם לקות אינטלקטואלית הוא חשוב, כך שפחות אנשים ימותו בגלל שהם לא קיבלו את הטיפול הרפואי הטוב ביותר. מחקר נוסף בנושא צורכי הטיפול הבריאותי של אנשים עם לקות אינטלקטואלית הוא גם חשוב, כדי להראות אלה היבטים אחרים של מערכת שירותי הבריאות דורשים שיפור.

מה ילדים ואנשים צעירים יכולים לעשות כדי לתמוך באנשים עם לקות אינטלקטואלית?

אנשים עם לקות אינטלקטואלית עשויים שלא להיות מסוגלים לתקשר באותו האופן כמו אנשים ללא לקות אינטלקטואלית, אולם הם עדיין מרגישים את כל טווח הרגשות, ממש כמו כולם. ילדים עם לקות אינטלקטואלית זקוקים לחברים, והם צריכים לעשות את אותם הדברים שילדים אחרים עושים בבית הספר ובבית. אתם צריכים להתייחס לאנשים עם לקות אינטלקטואלית באותו האופן שהייתם מתייחסים לכל חבר אחר, באופן פתוח ונדיב. אמרו למורה שלכם אם אתם רואים שמתגרים או שמאיימים על ילדים עם לקות אינטלקטואלית בבית הספר. כשאתם מדברים עם מישהו עם לקות אינטלקטואלית, השתמשו במשפטים קצרים ופשוטים, ותנו להם

שירותי לקויות (Disability services)

טווח של שירותים ותמיכה עבור אנשים, משפחות ומטפלים, כמו למשל תמיכה בחיים עצמאיים, מעורבות בקהילה, סיוע עם תעסוקה ו/או כישורי למידה.

מספיק זמן להגיב. הם עשויים לדבר לאט יותר או להיתקע עם חלק מהמילים. תנו להם לבטא את עצמם בקצב שלהם, והיו סבלניים. אם אתם משחקים משחק או עושים פעילות, היו חברותיים וכללו אותם במה שאתם עושים.

כשיותר אנשים מבטאים את זכויותיהם של אנשים עם לקויות אינטלקטואליות, זה יסייע להם להיות "נראים" יותר. זה צעד חשוב במטרה לוודא שאנשים עם לקות אינטלקטואלית מקבלים טיפול הוגן ושווה.

היכן אתם יכולים למצוא מידע נוסף?

המחלקה לפסיכיאטריה של לקות התפתחותית (3DN) באוניברסיטת ניו סאות' וילס בסידיני עורכת מחקר במטרה לשפר את מדיניות הבריאות הנפשית והטיפול הנפשי עבור אנשים עם לקות אינטלקטואלית. משמעות הדבר שאנו משתמשים במחקר בממצאים מפרויקטי המחקר שלנו כדי לסייע לממשלות ולמומחי בריאות לטפל באנשים עם לקות אינטלקטואלית בצורה טובה יותר. אתם יכולים למצוא מידע נוסף על מה שאנו עושים, וקישורים לארגונים אחרים שמסייעים לאנשים עם לקות אינטלקטואלית, באתר הבית שלנו: <https://3dn.unsw.edu.au/>

מקורות

1. Cooper, S.-A., Smiley, E., Morrison, J., Williamson, A., and Allan, L. 2007. Mental ill-health in adults with intellectual disabilities: prevalence and associated factors. *Br. J. Psychiatry* 190:27–35. doi: 10.1192/bjp.bp.106.022483
2. Cooper, S. A., McLean, G., Guthrie, B., McConnachie, A., Mercer, S., Sullivan, F., et al. 2015. Multiple physical and mental health comorbidity in adults with intellectual disabilities: population-based cross-sectional analysis. *BMC Fam. Pract.* 16:110. doi: 10.1186/s12875-015-0329-3
3. Trollor, J., Srasuebku, P., Xu, H., and Howlett, S. 2017. Cause of death and potentially avoidable deaths in Australian adults with intellectual disability using retrospective linked data. *BMJ Open* 7:e013489. doi: 10.1136/bmjopen-2016-013489
4. Lennox, N. G., Brolan, C. E., Dean, J., Ware, R. S., Boyle, F. M., Taylor Gomez, M., et al. 2013. General practitioners' views on perceived and actual gains, benefits and barriers associated with the implementation of an Australian health assessment for people with intellectual disability. *J. Intellect. Disabil. Res.* 57:913–22. doi: 10.1111/j.1365-2788.2012.01586.x
5. Weise, J., and Trollor, J. N. 2018. Preparedness and training needs of an Australian public mental health workforce in intellectual disability mental health. *J. Intellect. Dev. Disabil.* 43:431–40. doi: 10.3109/13668250.2017.1310825

פורסם אונליין: 30 בדצמבר 2021

נערך על ידי: Eilidh Cage

ציטוט: Reppermund S, Weise J, Cvejic R and Trollor J (2021) כיצד אנו יכולים לספק טיפול רפואי טוב יותר לאנשים עם לקות אינטלקטואלית? Front. Young Minds. doi: 10.3389/frym.2019.00124-he

Reppermund S, Weise J, Cvejic R and Trollor J (2019) How Can We **תורגם והותאם:** Provide Better Healthcare for People With An Intellectual Disability? Front. Young Minds 7:124. doi: 10.3389/frym.2019.00124

הצהרת ניגוד אינטרסים: המחברים מצהירים כי המחקר נערך בהעדר כל קשר מסחרי או פיננסי שיכול להתפרש כניגוד אינטרסים פוטנציאלי.

COPYRIGHT © 2019 © Reppermund, Weise, Cvejic and Trollor 2021. זהו מאמר בגישה פתוחה שמופץ תחת תנאי רישיון Creative Commons Attribution License (CC BY). השימוש, ההפצה או ההעתקה מותרים לשימוש בפורומים אחרים ובלבד שיינתן קרדיט למחברים (המקוריים ולבעל זכויות היוצרים, ושהפרסום המקורי בעיתון זה מצוטט בהתאם למקובל באקדמיה). השימוש, ההפצה או ההעתקה אינם מותרים אם הם אינם עומדים בתנאים אלה.

סוקרת צעירה

HELENA, גיל: 15

קוראים לי Helena ואני נערה קווירית שאוהבת רוק אנד רול! אני נהנית מכל תחומי המדע. בזמני הפנוי, אני גם כותבת שירים ונהנית לנגן ביוקללה. אני אוהבת אומנות ובמרבית הזמן אני מצוירת ורושמת.

הכותבים

SIMONE REPPERMUND

אני מרצה בכירה וחוקרת באוניברסיטת ניו סאות' וילס בסידני, אוסטרליה. אני חוקרת כיצד בעיות בריאות מנטלית כמו דיכאון קשורות לבעיות קוגניטיביות כמו דמנציה או לקות אינטלקטואלית. דרך המחקר שלי, אני מקווה לשפר את תוצרי הבריאות של אנשים עם לקויות קוגניטיביות ומנטליות. אני נהנית לעבוד יחד עם קשת רחבה של אנשים, באופן מקומי ובינלאומי, כדי להתמודד עם פערי הידע ולפתח ידע חדש שעשוי להוביל לשיפורים בחייהם של אנשים. כשאיני חוקרת, אני נהנית לטייל, ללכת לקונצרטים ולבלות עם החברים והמשפחה שלי. *s.reppermund@unsw.edu.au

JANELLE WEISE

אני חוקרת במחלקה לנוירופסיכיאטריה של התפתחות לקויות באוניברסיטת ניו סאות' וילס סידני. אני מרפאה בעיסוק שעבדה עם אנשים שיש להם לקויות. כיום אני עובדת עם קבוצת אנשים שמנסה למצוא מה אנו צריכים לעשות כדי שאנשים עם לקות אינטלקטואלית יוכלו לקבל טיפול רפואי טוב. אני נהנית להיות חוקרת מאחר שאני יכולה לשאול הרבה שאלות וללמוד דברים חדשים שיכולים לשפר את הגישה לשירותי בריאות עבור אנשים עם לקויות.

RACHAEL CVEJIC

אני מרצה וחוקרת באוניברסיטת ניו סאות' וילס סידני, שממוקמת בסידני, אוסטרליה. המחקר שלי מתמקד במציאת דרכים לשיפור בריאותם של אנשים עם לקות אינטלקטואלית, דמנציה ובעיות בבריאות הנפשית. אני

גם פסיכולוגית ועבדתי עם ילדים ומבוגרים שחווים בעיות שונות כמו דיכאון, חרדה וכאב מתמשך אחרי ניתוח. כשאיני בעבודה אני נהנית לגנן, לראות את המשפחה והחברים שלי, ולבלות עם שלושת החתולים שלי.

JULIAN TROLLOR

אני נוירופסיכיאטר – סוג של רופא שמסייע לאנשים עם לקויות מוחיות שמשפיעות על יכולות החשיבה, על הרגשות או על ההתנהגות. אני פוגש מטופלים בקליניקה בבית חולים ואני עורך מחקר כפרופסור באוניברסיטה. העבודה שלי מגלה מידע על בריאותם של אנשים עם לקויות אינטלקטואליות והתפתחותיות, ועל מה לעשות כדי לשפר את תוצרי הבריאות ושירותי הבריאות. אני אוהב את העבודה שלי מאחר שהיא משנה את חייהם של אנשים ומסייעת לממש את זכויותיהם של אנשים עם לקויות. כשאיני עובד אני אוהב לצאת להרפתקאות מחוץ לבית כמו למשל רכיבת אופניים בהרים, טיולים וסקי עם אישתי והילדים.

מוזיאון המדע ע"ש בלומפילד ירושלים (נ.ר.)
 متحف العلوم على اسم بلومفيلد القدس
 Bloomfield Science Museum Jerusalem

הוצאת גרסה עברית
 Hebrew version provided by

THE SAGOL NETWORK